

IZVJEŠTAJ O JAVNOJ RASPRAVI

O NACRTU LOKALNE STUDIJE LOKACIJE PREVOĐENJA DIJELA VODA RIJEKE ZETE U AKUMULACIJE "KRUPAC" I "SLANO" OPŠTINA NIKŠIĆ I NACRTU IZVJEŠTAJA O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

Lokalna studija lokacije

**Naručilac izrade plana:
Obrađivač:**

**Vlada Crne Gore
Ministarstvo održivog razvoja i turizma**

**Rukovodilac izrade plana
Urbanizam
Hidrotehnička infrastruktura
Elektroenergetska infrastruktura
Saobraćajna infrastruktura
Telekomunikaciona infrastruktura
Zaštita predjela/pejzažne vrijednosti
Ekonomsko tržišna projekcija
Geodezija
Grafička obrada**

**Tamara Vučević, dipl.ing.arh.
Gospava Bulatović, dipl.ing.arh.
Ivana Bajković, dipl.ing.građ.
Igor Strugar, dipl.ing.el.
Šimeun Matović, dipl.ing.građ.
Željko Maraš, dipl.ing.el.
Sanja Lješević Mitrović, dipl.ing.pejz.arh.
Radislav Jovović, dipl.ecc
Saša Nikolić, dipl. ing. geod.
Ana Raičević, dipl.ing.arh.
Mirjana Nikolić, dipl.ing.arh.**

Predstavnik opštine Nikšić

Strateška procjena uticaja na životnu sredinu

Naručilac izrade:

Ministarstvo održivog razvoja i turizma

Radni tim:

**Dina Skarep, dipl. ing. geol., vođa tima
Dr Danilo Mrdak, biolog
Vladan Dubljević, dipl. ing. geol.
Vasilije Gazivoda, dipl. ing. građ.**

IZVJEŠTAJ O JAVNOJ RASPRAVI

O NACRTU LOKALNE STUDIJE LOKACIJE PREVOĐENJA DIJELA VODA RIJEKE ZETE U AKUMULACIJE "KRUPAC" I "SLANO" OPŠTINA NIKŠIĆ I NACRTU IZVJEŠTAJA O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

Na osnovu člana 33 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG" broj 64/17,44/18 i 63/18), Ministarstvo održivog razvoja i turizma (u daljem tekstu: nosioc izrade planskog dokumenta) sprovelo je Javnu raspravu o Nacrtu Lokalne studije lokacije Prevođenja dijela voda rijeke zete u akumulacije "Krupac" i "Slano" opština Nikšić i Nacrtu Izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu Lokalne studije lokacije Prevođenja dijela voda rijeke zete u akumulacije "Krupac" i "Slano".

Javna rasprava je sprovedena na način propisan čl. 12 Pravilnika o metodologiji izrade planskog dokumenta i bližem načinu organizacije prethodnog učešća javnosti ("Službeni list CG", broj 88/17).

Nacrt Lokalne studije lokacije Prevođenja dijela voda rijeke zete u akumulacije "Krupac" i "Slano" opština Nikšić i Nacrt Izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu Lokalne studije lokacije Prevođenja dijela voda rijeke zete u akumulacije "Krupac" i "Slano" su izloženi na uvid u digitalnom obliku, preko internet stranice Ministarstva održivog razvoja i turizma Crne Gore, u periodu od 03.03.2020. godine do 09.04.2020.godine. Prezentacija Nacrta planskog dokumenta koja je bila planirana za 09.04.2020. godine, odložena je za 18.06.2020. godine.

U toku izlaganja Nacrta planskog dokumenta na Javnu raspravu, nosioc izrade planskog dokumenta u saradnji sa organom jedinice lokalne samouprave, dana 18.06.2020. godine, organizovao je javnu prezentaciju Nacrta Lokalne studije lokacije Prevođenja dijela voda rijeke zete u akumulacije "Krupac" i "Slano" i Nacrta Izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu Lokalne studije Prevođenja dijela voda rijeke zete u akumulacije "Krupac" i "Slano".

Javnoj prezentaciji prisustvovali su predstavnici građana, nevladinih organizacija i predstavnic Opštine Nikšić, Mirjana Nikolić.

Predstavnik Ministarstva održivog razvoja i turizma, Marina Izgrarević, dala je uvodnu riječ, nakon čega su predstavnici EPCG, Slobodan Banović i Ivan Mrvaljević, održali prezentaciju istorijata razvoja sistema HE Perućica i obuhvata projekta prevođenja dijela voda rijeke Zete u akumulacije Krupac i Slano u odnosu na finalnu izgradnju dovodnog sistema HE Perućica.

Prezentaciju Nacrta Lokalne Studije Lokacije prevođenja dijela voda rijeke Zete u akumulacije "Krupac" i "Slano" održala je Tamara Vučević, rukovodilac izrade plana.

Nakon prezentacije Nacrta planskog dokumenta rukovodilac izrade Strateške procjene uticaja na životnu sredinu, Danilo Mrdak, prezentovao je Nacrt Strateške procjene uticaja na životnu sredinu.

Data je riječ prisutnim građanima koji su iznijeli svoja mišljenja i primjedbe na dokumente koji su predmet Javne rasprave. U daljem tekstu dati su ključni dijelovi izlaganja učesnika Javne rasprave.

Jovo Radulović
NVO Župa u srcu

U svojem izlaganju je konstatovao sljedeće:

1. EPCG planira povećanje kapaciteta sistema kanala HE Perućica, dok je realizacija ovog projekta neizvjesna.
2. Postojanje endemičnih vrsta na lokalitetu Bare Budoške kojima odgovara postojeći režim Zete, tj. povremeni bujični karakter rijeke.
3. SPU nije uključila u razmatranje uticaj na endemične biljne vrste koje su karakteristika vlažnih staništa i plavnih područja duž sliva rijeke Zete nizvodno od planiranog zahvata.
4. U poglavlju koje se bavi demografijom treba ažurirati br. sela u Župi.

Nikola Vukotić – mještanin

1. G-din Vukotić je obrazložio da se u nekoliko navrata u sušnom periodu pojavio veliki broj rakova na livadama na lokalitetu Manitovac, koji su izašli iz rijeke i da strahuje od iste pojave nakon realizacije ovog projekta.
2. Da li su urađene analize gubitaka vode nizvodno od pregradnog mjesta?
3. Povremene bujice su korisne za takozvano "čišćenje" rijeke. Kakva će situacija biti nakon prevođenja dijela voda rijeke Zete?
4. Kakve benefite će grad Nikšić imati od ovog projekta? G-din Vukotić je takođe predložio da dio profita dobija mjesna zajednica na čijoj je teritoriji predmetni obuhvat.
5. Koja je lokacija mjernog mjesta?

Aleksandar Perović,
NVO CZIP

1. G-din Perović je primijetio da u LSL i SPU nije dovoljno posvećeno pažnje ornitofauni ovog prostora jednog od najznačajnijih u Crnoj Gori. G-din Perović je

pojasnio da se lokacija zahvata nalazi na jadranskom koridoru za migraciju ptica (Adriatic Flyway) i predstavlja važno odmaralište i hranilište na iscrpnim migracijama, posebno tokom proljeća, što je trebalo prepoznati kroz SPU.

Anka Vukićević, mještanka Brezovika

1. Na koji način je definisan EPP?
2. Na kojim način riješiti gubitke na mreži? DA li je bolje riješiti gubitke na mreži umjesto realizacije ovog projekta?

Aleksandar Perović NVO OZON

1. G-din Perović je istakao važnost rijeke Zete za grad Nikšić i informisao prisutne da postoji inicijativa da gornji dio Zete postane Park prirode.
2. Razvojni plan opštine Nikšić kreće se u pravcu razvoja turizma te je potrebno plan ažurirati u ovom dijelu i dati predloge bolje valorizacije prostora, pogotovo u okruženju postojećih akumulacija, npr. Krupac.
3. Koji su dalji koraci na realizaciji projekta?

Vlado Stijepović, NVO Rijeka je život

1. Da li će ovim projektom poplave biti potpuno riješene? Napominje da je prof. Radulović u ranijim izlaganjima naveo da će poplave biti jače.
2. Kakav je status baražnih sistema na zatvaračnicama Krupac i Slano?
3. Tražio je objašnjenje zašto nije veliki uticaj kiša na protok rijek Zete?
4. Da li je moguće protok predviđen projektom provesti kroz cijev Ø70 ?

Anja Lješković,

Da li je planski dokument predvidio posebnu urbanističku parcelu za lokaciju Motela Krupac?

Ljubica Kustudić, mještanka Glibavca

1. G-đa Kustudić je navela da rješavanje poplava treba da bude prioritet i predložila da se studijom predvide mjesta za rekreaciju uz rijeku Zetu.

Sve primjedbe prisutnih na centralnoj Javnoj raspravi sublimirane su u sljedećim aktima: Komentari na Lokalnu studiju lokacije prevođenja dijela vode rijeke Zete u akumulacije "Krupac" i "Slano" kao i Nacrt Strateške procjene uticaja na životnu sredinu, Centra za zaštitu i proučavanje ptica, broj 33/20 od 22.04.2020. godine; Sugestije i komentari na Nacrt Lokalne studije lokacije prevođenja dijela vode rijeke Zete u akumulacije "Krupac" i "Slano" i Nacrt Strateške procjene uticaja na životnu sredinu, Prof dr Vladimira Pešića; Komentari na Nacrt Strateške procjene uticaja na životnu sredinu projekta prevođenja dijela vode rijeke Zete u akumulacije "Krupac" i

„Slano”, NVO Župa u srcu i Komentari na stavove sa javne rasprave GI Rijeka je život.

Navedeni akti su dostavljeni Obradivaču plana od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma dana 09.07.2020. godine.

Takođe je dostavljena Inicijativa za izmjenu LSL „Prevođenje dijela rijeke Zete u akumulacije Krupac i Slano“ od strane „KRUPAC MONT“ DOO Nikšić.

Odgovori Obradivača Strateške procjene uticaja na životnu sredinu na Komentare date u prostupku Javne rasprave

	Komentar	Ime i prezime/ organizacija	Odgovor Obradivača
1.	Začuđujuće i zabrinjavajuće je da u dokumentima: Lokalna studija lokacije prevođenja dijela vode rijeke Zete u akumulacije „Krupac“ i „Slano“ kao i Nacrt Strateške procjene uticaja na životnu sredinu, osim krakog opisa, nismo našli nikakve podatke ni procjene koje bi ukazale da se radila studija koja se tiče direktno ornitofaune ovog prostora, jednog od najznačajnijih u Crnoj Gori.	NVO Centar za istraživanje i proučavanje ptica, Podgorica	<i>Primjedba se djelimično prihvata, korigovano u SPU Izvještaju.</i> <i>Studija iznosi podatke za biodiverzitetske grupe koje će najdirektnije biti negativno pogođene izgradnjom i funkcionisanjem budućeg predmetnog objekta. U studiji koja se nalazi na vašem sajtu (http://www.birdwatchingmn.org/podrucja-za-ptice/iba-crne-gore), kao značajne za ptice navode se nikšićke akumulacije. Doduše pominju se i vlažne livade, ali je fokus na akumulacijama Krupac i Slano i IBA, nazvano kao „Nikšićke akumulacije“. Kako se radi o nivou dokumenta strateške procjene uticaja, dat je nivo podataka, koji se odnosi na opis postojećeg stanja u području obuhvata plana, na osnovu kojih je moguće dati jasne preporuke i smjernice za izradu projektne dokumentacije i sprovođenje postupka procjene uticaja na životnu sredinu. Kako smo cijenili da ptice ne mogu biti pod direktnim uticajem realizacije ovog plana, izostao je pregled prisutnih vrsta i staništa. Kako je navedeno, u skladu sa pomenutom studijom od urađenom od strane CZP-a, Izvještaj o SPU će biti dopunjen podacima o prisutnim</i>

			<i>vrstama ptica u bližem okruženju</i>
2.	<p>U poglavlju 2.1.1.7. „Biljni i životinjski svijet“ Lokalne studije lokacije, navedene su samo opšte karakteristike, uglavnom vodenih površina na prostoru Nikšićkog polje, gdje se navodi da je Slano jezero najznačajniji objekat za ptice na migraciji. Zanima nas na osnovu kojih podataka su iznešene ove tvrdnje? Naši podaci govore da je Slano jezero, a posebno jezero Krupac, veoma važno za vrste ptica koje zimuju kod nas, dok su za migratorne vrste od ključnog značaja plavne livade oko prirodnog toka rijeke Zete, kao i sami tok rijeke i njene obale. Upravo onaj dio polja koji će biti pogođen ovim projektom. Strateška procjena uticaja na životnu sredinu, na više mjesta navodi da će uslijed izgradnje nasipa doći do prestanka plavljenja okolnih livada (str 136.), međutim negativni uticaji po biodiverzitet su analizirani samo kroz aspekt gubitka vegetacije.</p>	NVO Centar za istraživanje i proučavanje ptica, Podgorica	<p>Primjedba se djelimično prihvata.</p> <p><i>Naslanjanjući se na prethodni komentar i odgovor, napominjemo da razlog zašto se negativan uticaj razmatra samo kroz gubitak plavne vegetacije, jeste u tome što biljke nijesu pokretne u onom smislu kao životinje, te stoga nijesu u mogućnosti da koriste druge okolne plavne prostore oko rijeke Zete u Nikšićkom polju (naročito u njegovom donjem dijelu prema tunelu „Budoš“) i iz tog razloga strateška studija uticaja je bila fokusirana samo na vrste koje će biti direktno ugrožene i izgubljene usled negativnih uticaja. Svakako ostaje obaveza da se u odnosu na preporuke date ovom strateškom procjenom, na nivou projektnog rješenja i Elaborata procjene uticaja definiše veličina zahvata (max 800 m dužine), kako bi gubitak plavnih staništa bio minimalan, te samim tim gubljenje ovih važnih staništa za prisutne populacije ptica</i></p>
3.	<p>Nikšićko polje nalazi se na čuvenom jadranskom koridoru za migraciju ptica (Adriatic Flyway), i predstavlja važno odmaralište i hranilište na iscrpnim migracijama, posebno tokom proljeća. Nikšićko polje je kroz istraživanja koja su sprovedena tokom 2016.-2019., i na osnovu ranijih podataka koje ima Centar za zaštitu i proučavanje ptica, prepoznato kao buduće pSPA (Special Protection Area) područje, a time i kao dio Natura 2000 mreže u Crnoj Gori odnosno i Evropskoj Uniji.</p>	NVO Centar za istraživanje i proučavanje ptica, Podgorica	<p>Primjedba se ne prihvata.</p> <p><i>Važno je napomenuti da u ovom trenutku Nikšićko polje sa svojim vrijednostima, kao potencijalno Natura 2000 stanište, ne uživa nijedan vid zaštite. Iako ostaje velika vjerovatnoća da će neki dio ovog prostranog polja dobiti neki od nivoa zaštite, i moguće proglašen Natura 2000 područjem, napominjemo da se ovdje radi o zoni od 800 m toka uz rijeku Zetu (od oko 30 km koliko rijeka Zeta ima toka kroz Nikšićko polje). na kojima će biti spriječene poplave. U skladu sa navedenim smatramo da će ostati i više</i></p>

			<p><i>nego dovoljno prostora za plavne livade na kojima ptice odmaraju u toku svojih iscrpljujućih migracija. Naravno ovo sve u slučaju da se plavljene dogodi baš u to doba kada ptice migriraju i da se zadrži dovoljno dugo, da je od koristi za migratorne ptice koje traže ovakva staništa za odmor i ishranu tokom svojih migracija (da se uspostavi neki primordijalni tip akvatičnog ekosistema u kojem bi one mogle da pronađu hranu). Dok ovo na šta se odnosi vaš komentar (Natura 2000 ili SPA) ne bude zvanično usvojeno, ostaje da stoji da je potencijalno i mi nismo u mogućnosti da nametnemo veću obavezu.</i></p>
4.	<p>Na strani 64. u dokumentu Lokalna studija lokacije, kao zaključak se navodi sledeće „<i>radovi na predviđenim lokacijama neće uticati na ukupan areal postojećih vrsta, niti će negativno uticati na ukupno stanje staništa u Crnoj Gori a koje je detektovano na ovom prostoru</i>“. Sa druge strane Nacrt Strateške procjene uticaja navodi: "Izmjena riječnog u jezersko stanište znači da će ekološki uslovi biti u potpunosti promijenjeni, a to će nadalje izazvati izmjene u sastavu i brojnosti prisutnih zajednica u ovom dijelu rijeke" što pokazuje koliko dokumenti nisu komplementarni i u kojoj mjeri su zaključci u Lokalnoj studiji lokacije paušalni i neutemeljeni. Moramo da naglasimo da je ovaj tip staništa jedan od najugroženijih, kako u svijetu, tako i kod nas, i da u tim uslovima ne možemo da dozvolimo nestanak i najmanjeg dijela prirodnog i netaknutog dijela polja. Posebno kada je u pitanju Nikšićko polje, koje je urbanizacijom, neplanskom</p>	<p>NVO Centar za istraživanje i proučavanje ptica, Podgorica</p>	<p>Primjedba se prihvata.</p> <p><i>Podaci u Lokalnoj studiji lokacije, poglavlje "Biljni i životinjski svijet" preuzeti su iz smjernica Agencije za zaštitu prirode i životne sredine i Bazne studije biodiverziteta projektnog prostora "Prevođenje viška voda rijeke Zete u akumulaciju Krupac" na rijeci Zeti i rezime je urađen na osnovu tog dokumenta.</i></p> <p><i>U Predlog LSL su unijete izmjene koje obezbjeđuju usaglašenost sa Izvještajem SPU.</i></p>

	gradnjom, velikim infrastrukturnim projektima iz prošlosti, kada su čitavi tokovi rijeka stavljeni u beton, spalo na veoma male površine koje i dalje čuvaju izvorno i prirodno stanje fenomena zvanog kraško polje.		
5.	Takođe zabrinjava što nijedan od dokumenata ne analizira potencijalne negativne uticaje na nizvodni dio Zete koji od nedavno ima status zaštićenog područja. Čak šta više, u Strateškoj procjeni uticaja navodi se da će predviđeni protok od 6m ³ /s omogućiti da korito ne ostane suvo, ali sa druge strane to predstavlja samo mjeru spašavanja donjeg toka Zete (str 137). Postavlja se pitanje u kojoj mjeri se prilikom planiranja projekta vodilo računa o nemjerljivim i nesagledivim posljedicama na područje koje je zbog svojih prirodnih karakteristika i bogatstva biodiverziteta stavljeno pod zaštitu.	NVO Centar za istraživanje i proučavanje ptica, Podgorica	Primjedba se ne prihvata. <i>Pretpostavljamo da se ovaj komentar odnosi na novouspostavljeni park prirode u Bjelopavličkoj ravnici (Opštine Danilovgrad i Podgorica). Obzirom da nivoi i vodotoci Zete kroz Bjelopavličku ravnicu dominantno zavise od načina rada već postojeće HE „Perućica“, smatramo da predmetni projekat prevođenja rijeke Zete ne može imati značajan uticaja na izmjenu rada ovog već postojećeg energetskeg postrojenja, a samim tim niti negativan niti pozitivan uticaj na novouspostavljeni park prirode.</i>
6.	Na strani 64 Lokalne Studije lokacije prevođenja dijela voda rijeke Zete u akumulacije "Krupac" i "Slano" piše: <i>“Nesporna je činjenica da se bilo koji zahvat u prirodi ne može sprovesti bez određenih posledica po biodiverzitet lokacije na kojoj se zahvat sprovodi. U ovom slučaju, posledice su minimalne iz razloga što se radi o jako malom planskom prostoru u odnosu na ukupno okolno područje. Kada se radi konkretno o biljnim vrstama, one koje su popisane na predmetnim lokacijama su vrste koje imaju široko rasprostranjenje duž cijele regije i planirani radovi ne mogu ni u kom slučaju dovesti do uništenja ili ugrožavanja neke od vrsta. Tako da, uzimajući u obzir sve navedeno, radovi na predviđenim lokacijama neće uticati na ukupan areal postojećih vrsta, niti će negativno uticati na</i>	Dr Vladimir Pešić, profesor Prirodno-matematičkog fakulteta	Primjedba se djelimično prihvata. Korigovano u SPU Izvještaju. <i>Zona uticaja nije čitava gornja Zeta već 800 m toka duž nasipa koji će biti pretvoren u vještačko jezero protočnog tipa. Smatramo da je minimalna vjerovatnoća da ove vrste, iako opisane na uzorcima iz gornje Zete, žive samo na ovih 800 m toka. Kako je dužina toka rijeke Zete kroz Nikšičko polje nekih 30 km ovim vrstama će preostaje nekih 29,2 km vodotoka za svoj opstanak, a ovo tim prije jer se radi o veoma sitnim organizimima koje ne zahtijevaju velika prostranstva kako bi zadovoljile svoje životne potrebe. U skladu sa tim, te veoma malom vjerovatnoćom da sve navedene endemične vrste naseljavaju samo ovih 800 m</i>

<p><i>ukupno stanje staništa u Crnoj Gori a koje je detektovano na ovom prostoru. Što se tiče riba i vrsta beskičmenjaka dna, situacija je slična. Prostor zahvata Lokalne studije lokacije je od neznatnog značaja u odnosu na ukupan areal tih vrsta ne samo u Crnoj Gori već i šire jer se radi o vrstama sa ili južnoevropskim ili pan evropskim rasprostranjenjem.”</i></p> <p>Ovo je netačno kad su u pitanju endemične i međunarodno zaštićene vrste koje žive u rijeci Zeti i koje će biti izložene direktnom uticaju planiranog zahvata na životnu sredinu. Zaključak koji komisija iznosi nije utemeljen na naučnim podacima i suprotan onome što je publikovovano u brojnim referentnim međunarodnim naučnim časopisima i što je naučna istina.</p> <p>Gornji tok rijeke Zete (zona direktnog uticaja) naseljava veći broj endemičnih vrsta (vrste sa uskom distribucijom) od koje su mnoge nalaze na UICN Crvenoj Listi (koji je referentna lista ugroženosti vrsta na globalnom nivou)</p> <p><i>Navodim neke od vrsta:</i> <i>Vodeni puž Saxurinator orthodoxus – Endemična vrsta (Nikšić). U pitanju je UICN Kritično ugrožena vrsta (Critically Endangered)!</i> <i>Plagigeyeria zetaprotogona zetaprotogona – endemična vrsta (gornji tok rijeke Zete). Po UICN u pitanju je ugrožena (Endangered!) vrsta</i> <i>P. zetaprotogona zetadidyma – endemična vrsta (gornji tok rijeke Zete). Po UICN u pitanju je ugrožena (Endangered!) vrsta</i> <i>P. zetaprotogona zetatrityma – endemična vrsta (gornji tok rijeke Zete). Po UICN u pitanju je ugrožena (Endangered!) vrsta</i> <i>Vinodolia vidrovani – endemična vrsta gornjeg toka Zete (ime vrste upućuje odakle potiče). Red List</i></p>		<p><i>toka, i da realizacija ovog porjketa može mišljenja smo da je minimalna mogućnost da dodje do ekstinkcije pomenutih vrsta. Takođe, sličnog smo stava, da navedena konstatacija: “ Prevođenje vode uticaće posebno negativno na biotičke interakcije u lentičkom dijelu gornjeg dijela rijeke Zete ali takođe i u lotičkom dijelu kao i u hiporeičnom intersticijalu“ nije prihvatljiva. Naime, planirani predmetni objekat, prema preporukama i ograničenjima funkcionisanja, datih u strateškoj procjeni, neće dovesti do neprirodnog isušivanja ovog vodotoka nizvodno od postrojenja niti će išta promijeniti u dijelu toka uzvodno od prostora u kojem će se formirati vještačko protočno jezero jer po svim važećim zakonima fizike ne postoje uzvodni efekti iznad kote repa vještačkog protočnog jezera.</i></p> <p><i>S druge strane, imajući u vidu međunarodni renome profesora Pešića koji je dostavio ove primjedbe, a u cilju dobijanja jasne slike postojećeg stanja prostora obuhvata plana i dobijanja što kvalitetnijeg dokumenta, nakon naknadne analize, vrste i opisani uticaji po njih će biti uvršteni u Izvještaj o SPU.</i></p>
---	--	---

	<p><i>Category po UICN – LC (Least Concern)</i> <i>Vinodolia zetaevalis – endemična vrsta (ime vrste upućuje odakle potiče)! Po UICN vrsta ima kategoriju DD Ddata Deficient)</i> <i>Radomaniola curta anagastica – endemična vrsta gornjeg dijela rijeke Zete (Nikšićko Polje). Po UICN vrsta ima kategoriju LC (Least Concern)</i> <i>Isoperla pesici – nazvana u moju čast. Opisana originalno iz okoline gornjeg toka rijeke Zete u Nikšićkom polju.</i> <i>Vodeni cvijet Ephemera zettana – opisan iz rijeke Zete.</i> <i>.. i druge vrste za koje se podaci mogu naći u mojim knjigama i radovima od kojih ističem posebno dve knjige koje je izdao vodeći svjetski naučni izdavač “SPRINGER”</i> <i>Pešić, V., Karaman G., Kostianoy, A. (2018) (Eds.) Lake Skadar/Shkodra Environment. The Handbook of Environmental Chemistry, vol 80. © Springer Nature Switzerland, 508 pp. ISBN 978-3-319-99249-5. DOI 10.1007/978-3-319-99250-1</i> <i>Pešić, V. et al., (Eds) Rivers of Montenegro. The Handbook of Environmental Chemistry. © Springer Nature Switzerland. U štampi.</i> Prevođenja dijela voda rijeke Zete u akumulacije "Krupac" i "Slano" utiče negativno na populacije navedenih vrsta i potencijalno može dovesti do njihove ekstinkcije. Posebno su ugrožene endemične i međunarodno zaštićene vrste koje se nalaze na UICN crvenoj listi. Prevođenje vode utiče posebno negativno na biotičke interakcije u lentičkom dijelu gornjeg dijela rijeke Zete ali takođe i u lotičkom dijelu kao i u hiporeičnom intersticijalu.</p>		
7.	<p>Zašto nijesu predložene konzervacione mjere za zaštitu endemičnih i međunarodno-zaštićenih vrsta koje se nalaze u zoni uticaja planiranog zahvata? Na osnovu kojih publikovanih naučnih radova Komisija tvrdi da neće biti uticaja na gore</p>	<p>Dr Vladimir Pešić, profesor Prirodno-matematičkog fakulteta</p>	<p>Primjedba se ne prihvata.</p> <p>Što se tiče prostora zahvata ne postoji niti jedna mjera koja može biti adekvatna jer se radi o pretvaranju riječnog ekosistema u jezerski ili neki tip jezera sličnog ekosistema te</p>

	<p>spomenute vrste i da kako navode "planirani radovi ne mogu ni u kom slučaju dovesti do uništenja ili ugrožavanja neke od vrsta"?</p>		<p><i>konzervacione mjere nemaju smisla. Mjera kojom je određen minimalna količina ispod koje se ne smije vršiti skretanje voda u akumulaciju Krupac je više nego dovoljna da obezbijedi nesmetano funkcionisanje nizvodnog dijela riječnog ekosistema gornje Zete.</i></p> <p><i>Svi planirani radovi, kako je već navedeno, vršiće se u dijelu toka od 800 m koji je jasno označen. Takođe, u studiji je precizno rečeno da će u ovom dijelu toka doći do kompletne izmjene i da će svi ili u najboljem slučaju većina reofilnih elemnata biti izgubljeni u ovih 800 m toka u kojima će vremenom preovladati limnofilni elementi faune dna. Stav da neće biti ugrožene neke od vrsta koje naseljavaju rijeku Zetu u dijelu toka kroz Nikšićko polje temeljimo na činjenici da će veliki dio toka, kako uzvodno tako i nizvodno od ovog objekta ostati u istom stanju, kao što je i trenutno (nekih 29,2 km vodotoka neće biti pod negativnim i biće u istom stanju kao što je i sada). Zbog ove činjenici nijesu ni predložene nikakve in situ ali ni ex situ konzervacione mjere.</i></p>
8.	<p>Nacrt Strateške procjene uticaja na životnu sredinu projekta prevođenja dijela voda rijeke Zete u akumulacije "Krupac" i "Slano" ne uključuje u razmatranje uticaj na endemične biljne vrste koje su karakteristika vlažnih staništa i plavnih područja duž sliva rijeke Zete nizvodno od planiranog zahvata. Opstanak ovih biljnih vrsta, koje su proglašene „vrstama od Evropskog značaja", bio bi značajno ugrožen zbog promjene režima voda na toku rijeke Zete. Studija ne navodi lokacije gdje su pronađene endemične biljne vrste, ne bavi se posledicama koje projekat</p>	NVO Župa u srcu, Nikšić	<p>Primjedba se ne prihvata</p> <p><i>Kako je ovaj dokument nivoa Strateške procjene uticaja, mi smo se bavili samo onim najdirektnijim. Za neke od vrsta koje pominjete svakako su značajna vlažna staništa. Ovaj objekat može da prevede najviše do 25 m³/s a kako su protoci na ovoj poziciji i do 100 m³/s to znači da će se i dalje dosta vode slivati koritom i završavati u retenciji Vrtac. Većina pobrojanih vrste su biljka su biljke vlažnih staništa ali ne i močvara tako da će prostor koji je označen kao Vrtac i dalje biti pod izvjesnim</i></p>

<p>donosi na ove biljne vrste, pa samim tim i ne predstavlja validan dokument sa stanovišta procjene uticaja na životnu sredinu naročito imajući u vidu obaveze koje je Crna Gora preuzela baš kada su u pitanju potencijalna Natura 2000 staništa. Gubljenjem staništa ovih endema i uopšte gubljenjem potencijala za uspostavljanje NATURA 2000 staništa na prostoru Nikšića ovaj grad gubi mnogo na naučnom i turističkom planu, ali i na budućoj prepoznatljivosti opštine. Da bi vam bilo jasnije o kojim biljnim vrstama je riječ naveli smo podatke koje ste, da ste se bar malo potrudili, mogli pronaći i na internetu. Vrsta <i>Edraianthus dalmaticus</i> je izuzetno rijetka endemična biljna vrsta ne samo na prostoru Crne Gore već i u druge dvije balkanske zemlje u kojima se javlja (HR, BH). U Crvenoj knjizi flore Hrvatske ova vrsta se smatra zasigurno ugroženom vrstom zbog malobrojnih i degradiranih staništa dok na Crvenoj listi flore Bosne i Hercegovine ima status ranjive vrste (VU). Osim ove vrste na području oko akumulacije Vrtac zabilježeno je i prisustvo balkanskog endema <i>Scilla litardierei</i> koja prema podacima IUCN red list of vascular plants (2011) ima status kritično ugrožene vrste (CR). Osim ovih vrsta na ovom lokalitetu je zabilježeno i još nekoliko rijetkih vrsta koje se na prostoru Crne Gore javljaju samo još na Skadarskom jezeru a to su <i>Succisella petteri</i>, <i>Spirodela polyrhiza</i> koje upravo zbog svog ograničenog areala kao i male brojnosti populacije zaslužuju status zaštite i mogu se smatrati ugroženima. Takođe na području akumulacije Vrtac zastupljeno je i nekoliko vrsta</p>		<p><i>plavljenjem, do duše manjim nego sada, ali ipak dovoljnim da obezbijedi uslove za razvoj ovih biljaka. Što se tiče orhideja one su zakonom zaštićene, ali su i široko prisutne u Crnoj Gori, a na području Nikšićkog polja njihov razvoj nije vezan za obim plavljenja, kao i za sam zahvat plana. Pobrojane vrste biljaka vlažnih staništa će biti uvrštene u dopunjenu verziju SPU-a.</i></p>
---	--	---

	<p>orhideja koje imaju nacionalni status zaštite. Osim akumulacije Vrtac takođe na području Gornjeg polja u dijelu koji plavi rijeka Zeta kao i na području Morakovskih bara u Župi gdje plavi rijeka Gračanica takođe je prisutna balkanska endemična vrsta <i>Scilla litardierei</i> koja je na IUCN red list of vascular plants (2011) označena kao kritično ugrožena (CR) vrsta. Osim ove vrste na plavnim terenima oko rijeka Zete i Gračanice zastupljen je i veći broj orhideja zaštićenih nacionalnim zakonodavstvom kao i drugih vrsta karakterističnih za ovaj tip staništa.</p>		
9.	<p>- "Razvoj Nikšića" - podrazumijeva očuvanje rečnog korita, ne devastaciju, planiranom izgradnjom brane, - "Razvoj Nikšića" - podrazumijeva razvoj sportsko-rekreativnog ribolovnog turizma, nipošto devastaciju rečnog korita ubijanjem ribljeg i životinjskog svijeta planiranom izgradnjom brane, - "Razvoj Nikšića" - podrazumijeva izgradnju putne, stambene i komunalne infrastrukture. U mjesnim zajednicama koje su "epicentar" planiranog projekta, ne postoje trotoari, ulična rasvjeta ili je nema ili ne radi kako treba, kanalizacioni sistemi ili ne postoje ili nijesu povezani sa gradskim (i kolektorom), već se "prečišćene" otpadne vode ispuštaju u rijeku ili u livadu pored rijeke... - "Razvoj Nikšića" - ne podrazumijeva izmjenu prostornog plana i davanje dozvola za rekonstrukciju ili gradnju ugostiteljskih objekata na Krupcu koji su u vlasništvu države (EPCG) a dati su "na korišćenje" osobama koje su sudskim presudama zloupotrijebili službeni položaj i dokazane siledžije! - "Razvoj Nikšića" u pogledu</p>	NVO Rijeka je život	<p><i>Primjedba se ne prihvata.</i></p> <p><i>Iznešene primjedbe su prilično uopštene i ne odnose se konkretno na predmetni dokument Izvještaja o SPU. Lokalna studija lokacije urađena je u skladu sa planom višeg reda i pravilima struke. Realizacija plana nije u nadležnosti Obrađivača.</i></p>

	razvoja rečnog i jezerskog ribarstva, sportsko-rekreativnog ribolova ne podrazumijeva donošenje Zakona o slatkovodnom ribarstvu 2018. u čijim propustima za nemogućnost poribljavanja voda autohtonim vrstama nema odgovornosti!		
10.	Za propuste EPCG od preko 60 godina i nepostojanje baraža za čuvanje ribljeg fonda u jezerima i rijeci Zeti još niko nikada nije odgovarao.	NVO Rijeka je život	Primjedba se ne prihvata. <i>Ne odnosi se na SPU Izvještaj i planski dokument.</i>
11.	Za nepostojanje lokalnog reprocentra autohtone vrste potočne pastrmke takođe - bez odgovornosti.	NVO Rijeka je život	Primjedba se ne prihvata. <i>Ne odnosi se na SPU Izvještaj i planski dokument.</i>
12.	Za nepostojanje Studije o uticaju planirane izgradnje brane na lokalno i gradsko stanovništvo opet nema odgovornosti.	NVO Rijeka je život	Primjedba se prihvata. Korigovano u Izvještaju SPU.
13.	Za promašaj prethodnog projekta i skandalozne presude korumpiranih sudija (pr. 7,5 miliona eura odštete firmi "Mehanizacija i Programat" zbog neispunjenja ugovora sa EPCG) naravno, nema odgovornosti.	NVO Rijeka je život	Primjedba se ne prihvata. <i>Ne odnosi se na SPU Izvještaj i planski dokument.</i>
14.	Za svaki naredni korak u projektu i za bilo kakvo odlučivanje potrebno je uključiti predstavnike mjesnih zajednica (koji ne postoje krivicom države, a ne građana), lokalnih NVO, građanskih inicijativa, a posebno stručnog kadra iz oblasti geo-hidrologije.	NVO Rijeka je život	Primjedba se ne prihvata. <i>Javna rasprava je mehanizam učešća javnosti u procesu donošenja planskih dokumenata i SPU izvještaja. Javna rasprava je održana u skladu sa Zakonom o Strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu. Izradu Izvještaja SPU, kao vođa tima, predvodila je hidrogeološkinja.</i>

Odgovor na Inicijativu KRUPAC „KRUPAC MONT“ DOO Nikšić.

Inicijativa se ne prihvata.

Postojeći motel nalazi u okviru namjene „površine za turizam - moteli, kampovi, planinarski i lovački domovi...(T3)“, koja sa park šumom čini prostornu cjelinu, za koje je neophodno obezbijediti konkursno idejno urbanističko-arhitektonsko rješenje, kojim će se definisati zoniranje, parcelacija i faze realizacije, koje će činiti sastavni dio ove Lokalne studije lokacije i biti osnov za utvrđivanje urbanističko-tehničkih uslova.

ODGOVORI NA PRIMJEDBE NA KORIGOVANI NACRT LOKALNE STUDIJE LOKACIJE PREVOĐENJA DIJELA VODE RIJEKE ZETE U AKUMULACIJE "KRUPAC" I "SLANO"

A/ Odgovori na primjedbe i sugestije članova Savjeta za reviziju

B/ Odgovori na primjedbe institucija i organa za tehničke uslove

A/

Veći dio primjedbi na Nacrt planskog dokumenta je prihvaćen i ugrađen u korigovani Nacrt koji je stavljen na Javnu raspravu, te su u daljem tekstu dati odgovori samo u dijelu koji je korigovan u fazi Predloga plana.

1. u dijelu urbanizma

Primjedbe su prihvaćene i otklonjene u korigovanom Nacrtu plana.

2. u dijelu geodezije

Primjedba na korigovani Nacrt je prihvaćena i otklonjena u fazi Predloga plana.

3. za fazu saobraćaja

Nema primjedbi na korigovani Nacrt.

4. za fazu elektroenergetike

Primjedbe su prihvaćene i otklonjene u korigovanom Nacrtu plana.

5. za fazu hidrotehničke infrastrukture

5.1. Korigovani nacrt LSL za fazu hidrotehnikе nije urađen na nivou kojim će se zadati UTU-i.

Primjedba se prihvata.

U tekst Predloga plana su dodate smjernice i preporuke za izdavanje UTU-a.

5.2. Ako obrađivač nema neke podatke koje treba da sadrži studija, treba ih obraditi ili na njima insistirati, a ne preporučivati ih narednim fazama projektovanja.

Primjedba se prihvata

Obrađivač je insistirao i na podacima od treće strane – budućeg Investitora - i u tekst Predloga plana su dodati podaci od EPCG (o instalisanom proticaju i monitoringu), te preciziranje programa za monitoring količine i kvaliteta voda.

5.3. Iako je nešto dato projektnim zadatkom, ne može se braniti ako je suprotno zakonu (prelivni organi i nadvišenje krune akumulacije sa nasutom branom. Brana od kamenog materijala iz iskopa tunela i kanala mora biti vododrživa – u neposrednoj blizini je brana Krupac pa su mogli biti prepisani uslovi. U hortikulturi na brani se predviđaju terase sa zelenilom).

Primjedba se prihvata

U Predlogu plana se predlaže gravitaciona brana sa nepropusnim jezgrom, prelivni organ brane prohodan za 200-godišnje vode i nadvišenje nasipa nad odgovarajuću krivu uspora za min. 0,4 m.

5.4. Studijom su detaljno dati i prezentirani svi elementi i date smjernice za UTU-e za sve faze sem za fazu hidrotehničkih objekata za prevođenje voda kao i o posledicama prevođenja voda, a za šta se studija prvenstveno i radi. Ovom studijom je detaljno obrađeno čitavo područje sem samog prevođenja voda za koje se kaže da je definisano projektim zadatkom.

Primjedba se djelimično prihvata.

Iako su mnogi elementi prevođenja dati u startu Programskim zadatkom, bez integrisanog osvrta na efikasno korišćenje cjelokupnog potencijala prostora Nikšićkog polja, plan dopunjava potrebne aspekte zaštite voda i zaštite od štetnog uticaja voda na nivou smjernica i preporuka za izdavanje UTU-a. Predlaže se i detaljnije razmatranje kapaciteta tunela za Krupac i za Slano.

5.5. Revident nije imao nijedan kontakt sa obrađivačem nakon sastanka u MORT-u sem što je putem mejla od istih dobio odgovor na primjedbe.

Primjedba se prihvata.

Obrađivač je pojačao komunikaciju sa Revidentom.

6. u dijelu šumarstva

Nema primjedbi na korigovani Nacrt.

7. u dijelu poljoprivrede

Primjedbe su prihvaćene i otklonjene u Predlogu plana.

8. za fazu pejzažne arhitekture

Primjedbe na Nacrt plana, koje su prihvaćene su otklonjene u korigovanom Nacrtu plana.

Rezultati Strateške procjene uticaja su ugrađeni u Predlog plana.

9. Mišljenje predstavnika Opštine Nikšić

Nema primjedbi na korigovani Nacrt.

Odgovori na primjedbe – mišljenja institucija i organa za tehničke uslove

Na Nacrt plana, dostavljena su sljedeća Mišljenja institucija i organa za tehničke uslove:

- Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, (broj 0404-6414/2 od 25.10.2019. godine);

Nema primjedbi

- Ministarstvo odbrane, Direktorat za materijalne resurse, (broj 80702-7313/19-2 od 07.10.2019. godine);

Nema primjedbi

- Ministarstvo ekonomije, Crna Gora, (broj 350-41/2019-2 od 02.10.2019. godine);

Nema primjedbi

- Uprava za šume, Crna Gora, PJ Nikšić, (broj 1324 od 30.09.2019. godine);

Nema primjedbi

- Uprava za zaštitu kulturnih dobara, Crna Gora, (broj 03-377/2019-2 od 23.09.2019. godine);

Studija zaštite kulturne baštine za potrebe izrade Lokalne studije lokacije „Prevođenja dijela rijeke Zete u akumulacije Krupac i Slano“, opština Nikšić urađena je od strane Radne grupe za izradu Studije kulturne baštine, Uprave za zaštitu kulturnih dobara, Cetinje, decembra 2019.godine.

U Predlog plana su ugrađeni rezultati Studije zaštite kulturne baštine – mjere i režim zaštite kulturnog dobra, u poglavlje 2.1. “Analiza postojećeg stanja organizacije, uređenja i korišćenja prostora”, odjeljak 2.1.5.6. “Analiza područja koja su zaštićena”.

- Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Direktorat za životnu sredinu, (broj 112-2806/8 od 26.09.2019. godine);

Primjedbe su prihvaćene

- Uprava za saobraćaj, Crna Gora (broj 03-9677/2 od 25.09.2019 godine);

Nema primjedbi

- Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Direktorat za vodoprivredu, (broj 327-207/19-2 od 30.09.2019. godine);

Primjedba je prihvaćena

- Uprava za vode, Crna Gora, (broj 11/19-0101-933/2 od 21.10.2019. godine);

Nema primjedbi

- Crnogorski elektroprenosni sistem ad, (broj 11455 od 23.09.2019. godine);

Primjedbe su prihvaćene

- Ministarstvo unutrašnjih poslova, Crna Gora, (broj 01-228/19-34159/2 od 28.10.2019. godine);

Nema primjedbi

Rukovodilac izrade Lokalne studije lokacije
Tamara Vučević, dipl. ing. arh.

Radni tim za izradu Lokalne studije lokacije
Gospava Bulatović, dipl. ing. arh.
Ilinka Petrović, dipl. ing. građ.
Sonja Šišević, dipl. Ing. el.
Sanja Lješковиć Mitrović, dipl.ing. pejz. arh.

Radni tim za izradu Strateške procjene uticaja na životnu sredinu
Dina Skarep, dipl. ing. geol., vođa tima
Dr Danilo Mrdak, biolog
Vladan Dubljević, dipl. ing. geol.
Vasilije Gazivoda, dipl. ing. građ.

Podgorica, septembar 2020. godine